

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 562/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kelan tulkkauspalveluissa ilmenneistä ongelmista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Raija Vahasalon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 562/2018 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta jokaiselle kuulovammaiselle mahdollistetaan yhtäläiset ja tosiasialliset mahdollisuudet tulkkauspalveluihin ja jotta Kelan käytänteitä joustavoitetaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kela on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat valtuutetut. Kelan valtiosääntöoikeudellinen erityisasema eduskunnan valvonnassa perustuu perustuslain 36 §:ään. Kelan asemasta, hallinnosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa (731/2001) ja eri sosiaaliturvaetuuksia koskevissa laeissa.

Kelan velvollisuudesta järjestää tulkkauspalvelua kuulovammaisille, kuulonäkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille säädetään vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010), jäljempänä *tulkkauspalvelulaki*. Tulkkauspalvelulain 9 §:ssä säädetään, että tulkkauspalvelun kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö, joka myös seuraa lain toimeenpanoa. Tulkkauspalvelulain toimeenpanosta vastaa Kela, joka myös päättää tulkkauspalvelun järjestämisestä.

Tulkkauspalvelulain voimaantulon jälkeen palvelua on kehitetty eri tavoin. Vaikka vammaisella henkilöllä ei tulkkauspalvelulain mukaan ole subjektiivista oikeutta valita tulkkiä, kehittämistyön tavoitteena on asiakkaan vaikutusmahdollisuuksien lisääminen tavalla, joka on sopusoinnussa YK:n vammaisyleissopimuksen kanssa. Palvelu on vuoden 2018 alusta lähtien järjestetty lähipalveluna ja asiakas on voinut valita palvelun järjestämisen tavaksi tulkkilistan. Asiakas voi ehdottaa listalle tulkkeja kotikunnastaan tai läheltä kotikuntaansa. Jos asiakas tarvitsee säännöllisesti tulkkausta muualla kuin kotiseudullaan, hän voi ehdottaa listalle tulkkiä läheltä tulkkauspaikkaa. Asiakas voi myös nimetä jonkun ehdottamistaan tulkeista esimerkiksi harrastuksiin tai työpaikallaan pidettäviin kokouksiin.

Keväällä 2019 käynnistyy Kelan, Häätäkeskuslaitoksen, sisäministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä kokeilu, jossa hätätilanteessa oleva henkilö voi tehdä hätäilmoituksen suomalaisella viittomakielellä vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen kautta. Kokeilussa selvitetään, miten Kelan nykyinen etätulkkaus ja tekniikka soveltuvat hätätilanteisiin ja viran-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 562/2018 vp

omaistointiaan sekä miten palvelua voitaisiin edelleen kehittää laajentamalla tulkkauspalvelut koskemaan muita viranomaispalveluja. Kokeilu kestää vuoden.

Sosiaali- ja terveysministeriö on neuvotellut Kelan ja kuulovamma-alan järjestöjen kanssa tulkkauspalvelun muutostarpeista. Neuvottelujen aiheena on erityisesti ollut tulkkauspalvelulain muuttaminen siten, että palvelun järjestämisen tapana voisi olla muu kuin Kelan itse järjestämä palvelu tai julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaisesti kilpailutettava hankinta. Kela on 21.12.2018 toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle kattavan muistion vammaisten tulkkauspalvelun rekisteröitymismenettelystä.

Lopuksi on huomattava, että tulkkauspalvelulaki on toissijaisesti sovellettavaa lainsäädäntöä. Tulkkauspalvelulain 3 §:ssä säädetään, että Kela järjestää tulkkauspalvelua, jos vammaisen henkilö ei saa riittävää ja hänelle sopivaa tulkkauspalvelua muun lain nojalla. Tällaisia lakeja ovat esimerkiksi laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) ja hallintolaki (434/2003). Mainituissa säädöksissä tarkoitettujen viranomaisten ja palvelun järjestäjien vastuuta viittomakielisten henkilöiden oikeuksien toteuttamiseksi ja vahvistamiseksi on syytä entisestään selkeyttää muun muassa ohjauksen ja tiedottamisen keinoin.

Helsingissä 1.2.2019

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila